

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์
Weekly Epidemiological Surveillance Report, Thailand

ปีที่ 46 ฉบับที่ 39 : 9 ตุลาคม 2558

Volume 46 Number 39 : October 9, 2015

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health

การทบทวนสถานการณ์ภัยพิบัติ “ดินถล่ม - โคลนถล่ม” ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2531 - 2557

Situation review: Landslide or Mud Flow in Thailand, 1988 - 2014

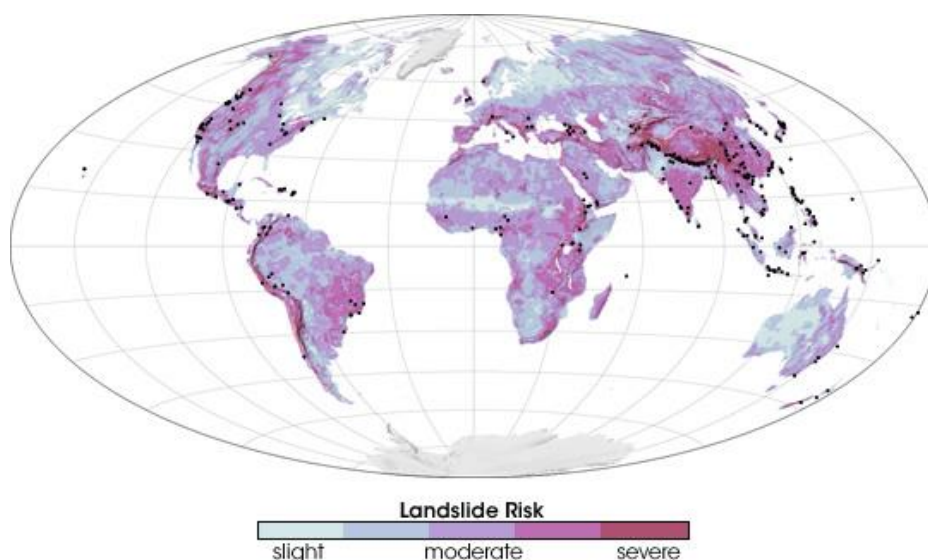
✉ watanasu@hotmail.com

วันทนีย์ วัฒนาศุริกิตต์

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

ดินโคลนถล่มเป็นเหตุการณ์ที่เป็นภาวะฉุกเฉินทางด้านสาธารณสุขเนื่องจากมักเกิดขึ้นโดยคาดการณ์ล่วงหน้าได้ยากและมีแนวโน้มของการเกิดผลกระทบที่รุนแรงเป็นภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศและสภาพทางธรณีของดินและหิน ส่งผลกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งสุขภาพจิตและผลด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ

จากการศึกษาทั่วโลกตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2546 - 2549 เกิดดินถล่มขึ้นในประเทศบริเวณเอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งรวมทั้งประเทศไทยมีพื้นที่เสี่ยงรุนแรงบริเวณประเทศเอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียง อเมริกาตะวันตกและตะวันออก แอฟริกาตะวันตกและตะวันออก สำหรับพื้นที่ที่มีความเสี่ยงระดับปานกลาง และระดับต่ำเกิดขึ้นได้ทั่วโลก ดังรูปที่ 1⁽¹⁾

รูปที่ 1 การเกิดดินถล่มและพื้นที่เสี่ยงทั่วโลก ปี พ.ศ. 2550

ที่มา: NASA map by Robert Simmon, adapted from Hong Y, Adler R, Huffman G. (2006). Evaluation of the potential of NASA multi-satellite precipitation analysis in global landslide hazard assessment. Geophysical Research Letters, 33, L22402, doi:10.1029/2006GL028010

◆ การทบทวนสถานการณ์ภัยพิบัติ “ดินถล่ม - โคลนถล่ม” ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2531 - 2557	609
◆ สรุปการตรวจข่าวการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์ที่ 39 ระหว่างวันที่ 27 กันยายน - 3 ตุลาคม 2558	614
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ที่ 39 ระหว่างวันที่ 27 กันยายน - 3 ตุลาคม 2558	616
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาจากบัตรรายงาน 506 ประจำเดือนกันยายน 2558	621

วัตถุประสงค์ในการจัดทำ

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์

1. เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของข้อมูลรายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ได้ตรวจสอบและแก้ไขให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. เพื่อวิเคราะห์และรายงานสถานการณ์โรคที่เป็นปัจจุบัน ทั้งใน และต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเสนอผลการสอบสวนโรค หรืองานศึกษาวิจัยที่สำคัญและเป็นปัจจุบัน
4. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานทางระบาดวิทยาและสาธารณสุข

คณะที่ปรึกษา

นายแพทย์สุชาติ เจตนเสน นายแพทย์ประยูร ภูนาตล
นายแพทย์ธวัช จายนียโยธิน นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ
นายแพทย์คำนวณ อึ้งชูศักดิ์ นายสัตวแพทย์ประวิทย์ ชุมเกษียร
นายองอาจ เจริญสุข

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : นายแพทย์ธนรักษ์ ผลิพัฒน์

บรรณาธิการประจำฉบับ : ปริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์

บรรณาธิการวิชาการ : แพทย์หญิงดารินทร์ อารีย์โชดชัย

กองบรรณาธิการ

ปริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์ สิริลักษณ์ รังเมืองต์ สุวดี ดิวงษ์

ฝ่ายข้อมูล

สมาน สยมภูจินันท์ ศศิธรณ์ มาแอดิเยน พิชรี ศรีหมอก
สมเจตน์ ตั้งเจริญศิลป์

ฝ่ายจัดส่ง : พริยา คล้ายพ้อแดง สวัสดิ์ สว่างชม

ฝ่ายศิลป์ : ปริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ : ปริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์ พริยา คล้ายพ้อแดง

หากต้องการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ใน

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์

รวมถึง ข้อคิดเห็น

หรือพบความคลาดเคลื่อนของข้อมูล

กรุณาแจ้งมายังกลุ่มเผยแพร่วิชาการ

สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

เบอร์โทรศัพท์ 02-590-1723 หรือ

E-mail: panda_tid@hotmail.com หรือ

weekly.wesr@gmail.com

ดินโคลนถล่มทั้งหมดมีสาเหตุสำคัญจากฝนตกหนักต่อเนื่อง พายุ น้ำท่วม น้ำป่า และน้ำท่วมฉับพลัน ดินทรุดทั้งบนเขา และใน ที่ราบ^(2,3,4,5,6) จากการศึกษาการประเมินความเสี่ยงเพื่อลดความเสี่ยงจากดินถล่มในเอเชีย ปี พ.ศ. 2550 พบเกิดเหตุการณ์ดินถล่ม 394 ครั้ง สาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การเกิดดินถล่มมากที่สุด คือ ฝนตกหนัก ถึงร้อยละ 89.2 สาเหตุอื่นพบได้น้อย ได้แก่ การก่อสร้างเหมืองแร่ถล่ม แม่น้ำ แผ่นดินไหว หิมะตก และภูเขาไฟ⁽⁷⁾

จากข้อมูลชาวดินโคลนถล่มในประเทศไทย ช่วงกว่า 20 ปี ที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2531 - 2557) เกิดเหตุขึ้นมากกว่า 54 ครั้ง และเกิดขึ้นต่อเนื่องกันในช่วงปี พ.ศ. 2542 - 2557 แนวโน้มความถี่ในการเกิดอุบัติเหตุโคลนถล่มพบสูงระหว่างปี พ.ศ. 2547 - 2555 สูงสุด ปี พ.ศ. 2553 - 2554 (ปีละ 8 ครั้ง) รองมา คือ ปี พ.ศ. 2547, 2549, 2555, 2552 ตามลำดับ (7, 5, 5, 4 ครั้ง) นอกนั้น เกิดขึ้นปีละ 1 - 3 ครั้ง มีผู้เสียชีวิตกว่า 836 คน บาดเจ็บ 522 คน ไร้ที่อยู่อาศัย 31,726 คน บ้านเสียหายกว่า 18,260 หลัง คิดเป็นมูลค่าทรัพย์สินเสียหายเบื้องต้นมากกว่า 5,142 ล้านบาท จาก 54 เหตุการณ์ เป็นเหตุการณ์ที่ไม่มีผู้เสียชีวิต 24 เหตุการณ์ (ร้อยละ 44.4) และเสียชีวิตระหว่าง 1 - 10 คน 23 เหตุการณ์ (ร้อยละ 42.6) เกิดเหตุการณ์ครั้งใหญ่ 5 ครั้ง ที่จังหวัดนครราชสีมา ประชาชนเสียชีวิต 371 คน รองมาที่ เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ ตรัง แพร่ (140, 107, 50, 47 คน) ตามลำดับ สาเหตุสำคัญมาจากฝนตกหนักถึงร้อยละ 41.1 โดยเกิดบนภูเขา แหล่งที่อยู่อาศัย ถนน ป่า น้ำตก และ แม่น้ำ เกิดขึ้นใน 26 จังหวัดทั่วประเทศ พบในภาคเหนือร้อยละ 51.8 ภาคใต้ร้อยละ 38.9 ภาคตะวันออก-เฉียงเหนือร้อยละ 3.7 และภาคกลางร้อยละ 5.6 ดังตารางที่ 1 เกิดเหตุการณ์มากในเดือนกันยายน รองมาเป็น พฤศจิกายน พฤษภาคม และสิงหาคม ตามลำดับ^(2,3,4,5,6) จากการติดตามเก็บข้อมูลตำแหน่งการเกิดโคลนถล่มของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2554 โดยศูนย์วิจัยวิศวกรรมภูมิและฐานราก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์ดินถล่มมากในภาคเหนือตอนบนและภาคใต้ตอนล่าง ดังรูปที่ 2⁽⁸⁾

ปรากฏการณ์ความรุนแรงของภัยพิบัติดินโคลนถล่มที่เกิดขึ้น สร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก จากกรณีศึกษาของอุบัติเหตุของอุบัติเหตุ น้ำป่า - โคลนถล่ม ตำบลน้ำก้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี พ.ศ. 2544 เกิดพายุโซนร้อนอุซางิ มีน้ำป่าจากเทือกเขาหินร่องกล้าและเขาแก้วถล่มไหลบ่าผ่านหมู่บ้านในสองฟากร่องภูเขาติดกับหมู่บ้าน ในพื้นที่มีประชากรอาศัย 7,815 คน บ้านเรือนเสียหาย 515 คราวเรือน เสียชีวิตกว่า 136 คนจากข้อมูลแบบสอบถามผู้ประสบเหตุทั้งสิ้น 257 คน พบว่าก่อนเกิดเหตุ

ประชาชนทั้งหมดไม่ได้รับการเตือนให้หลบภัย ร้อยละ 63.0 มีสมาชิกครอบครัวเสียชีวิตอัตราส่วนผู้เสียชีวิตชายต่อหญิงเท่ากับ 1 : 2.3 อายุตั้งแต่ 6 เดือน - 96 ปี พบมากในอายุ 20 - 60 ปี ร้อยละ 45.6 รองมาพบในเด็ก (<10 ปี) ร้อยละ 31.6 และ ผู้สูงอายุ (>60 ปี) ร้อยละ 21.1 และกลุ่มอายุ (10 - 20 ปี) ร้อยละ 1.7 จากการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยเสี่ยงขณะเกิดเหตุ ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ไม่คิดว่า จะเกิดเหตุภัยพิบัติขึ้น ร้อยละ 87.2 สมาชิกในบ้านหนีไม่ทันและหลบบนบ้านร้อยละ 73.5 ได้รับบาดเจ็บร้อยละ 63 สมาชิกในบ้านที่มีผู้เสียชีวิตมีบาดแผลอวัยวะส่วนบนมากกว่า 2.92 เท่าของ

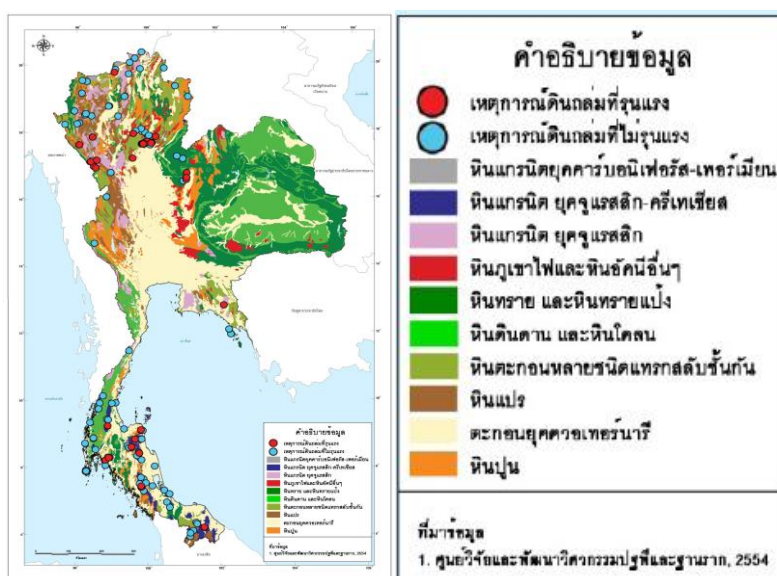
สมาชิกในบ้านที่ไม่มีผู้เสียชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้พบความแตกต่างกันของการบาดเจ็บในสมาชิกกลุ่มที่บ้านพังและมีผู้เสียชีวิตกับกลุ่มที่บ้านพังและไม่มีผู้เสียชีวิต ได้แก่ อาการเมื่อยและชาตามแขนขา พบร้อยละ 35.6 และ 6.8 หดแรง พบร้อยละ 28.8 และ 9.7 จากสภาพแวดล้อมที่ปรากฏมีการตั้งบ้านเรือน อยู่ห่างจากลำน้ำน้อยกว่า 25 เมตร ร้อยละ 47.9 น้ำป่าจะไหลบ่ามาพร้อมกับสิ่งของ ร้อยละ 75.7 และมีน้ำป่าที่ไหลปั่นป่วน ร้อยละ 24.3 โดยมีระดับน้ำสูง 1 - 10 เมตร ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.8) สูง 1 - 3 เมตร⁽⁹⁾

ตารางที่ 1 จำนวนครั้งและร้อยละของเหตุการณ์ดินโคลนถล่มจำแนกตามรายภาคและจำนวนผู้เสียชีวิตในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2531 - 2557

จำนวนคน	ภาค				รวม (ครั้ง)	ร้อยละ	จังหวัด (ครั้ง)
	เหนือ	ใต้	ตะวันออก เฉียงเหนือ	กลาง			
ไม่มีเสียชีวิต	12	9	1	2	24	44.4	เชียงราย (5) เชียงใหม่ (2) สุราษฎร์ธานี (2) ตาก (2) แม่ฮ่องสอน ลำปาง กระบี่ ยะลา ตรัง พัทลุง นครศรีธรรมราช ภูเก็ต ชุมพร เลย จันทบุรี กาญจนบุรี
1 - 10	12	9	1	1	23	42.6	เชียงใหม่ (3) ยะลา (3) แม่ฮ่องสอน (2) อุดรดิตถ์ (2) สงขลา (2) เพชรบูรณ์ กระบี่ ตาก เชียงราย แพร่ สุโขทัย สุราษฎร์ธานี นราธิวาส ชุมพร อุบลราชธานี ปทุมธานี
10 - 20	1	1			2	3.7	เพชรบูรณ์ กระบี่
20 - 50	1	1			2	3.7	ตรัง แพร่
> 100	2	1			3	5.6	เพชรบูรณ์ อุดรดิตถ์ นครศรีธรรมราช
รวม	28	21	2	3	54	100	26 จังหวัด

ที่มา: ดัดแปลงจาก ข่าวไทยรัฐออนไลน์, ครอบครัวข่าว 3 ออนไลน์, เดลินิวส์ออนไลน์, หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ออนไลน์, ชิตชัย อนันตเศรษฐ์. ปัญหาดินถล่มในจังหวัดเชียงใหม่และภาคเหนือตอนบน ปี พ.ศ. 2558^(2,3,4,5,6)

รูปที่ 2 ตำแหน่งเกิดดินถล่มและพื้นที่เสี่ยงของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2554

ที่มา: ระบบฐานข้อมูลดินถล่ม ศูนย์วิจัยวิศวกรรมปฐพีและฐานราก คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี พ.ศ. 2554

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละพื้นที่เสี่ยงดินถล่ม จำแนกรายภาค ใน 52 จังหวัด ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2552

พื้นที่เสี่ยง	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ	จังหวัด
ภาคเหนือ	2,796,066	48.86	จังหวัดเชียงใหม่ ตาก แม่ฮ่องสอน กำแพงเพชร เชียงราย น่าน พะเยา พิชณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ อุทัยธานี (15 จังหวัด)
ภาคใต้	1,646,584	28.77	กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี พัทลุง ภูเก็ต พังงา ระนอง สตูล สงขลา นราธิวาส ปัตตานี ยะลา (14 จังหวัด)
ภาคกลาง	896,127	15.66	กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี ลพบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี (7 จังหวัด)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	205,181	3.59	กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา มุกดาหาร เลย สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี (10 จังหวัด)
ภาคตะวันออก	178,585	3.12	จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด ระยอง สระแก้ว (6 จังหวัด)
รวม	5,722,543	100.00	52 จังหวัด

ที่มา: คัดแปลงจากข้อมูลดินถล่มน้ำป่าไหลหลาก พื้นที่เสี่ยงภัยเป็นระดับรายหมู่บ้านทั่วประเทศ สำนักป้องกันภัยธรรมชาติ กรมพัฒนาที่ดิน ปี พ.ศ. 2552

ปัจจุบันประเทศไทยมีข้อมูลเพื่อการเฝ้าระวังเตือนภัยการเกิดภัยพิบัติ ดินโคลนถล่มจำนวนน้อยและไม่สมบูรณ์ รายงานในปี พ.ศ. 2552 จากสำนักป้องกันภัยธรรมชาติ กรมพัฒนาที่ดินได้ศึกษาพื้นที่ดินการเกษตรทั่วประเทศที่เสี่ยงเกิดดินถล่ม พบว่ามีพื้นที่เสี่ยงดินถล่มถึง 5.7 ล้านไร่ ครอบคลุม 52 จังหวัด แยกเป็นพื้นที่ความเสี่ยงสูง 556,784 ไร่ ความเสี่ยงปานกลาง 5.1 ล้านไร่ โดยพบมากในภาคเหนือเกือบครึ่ง (ร้อยละ 48.86) ของพื้นที่เสี่ยง รองลงมา คือ ภาคใต้ ร้อยละ 28.77 นอกจากนี้พบในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก ตามลำดับ ร้อยละ 15.66, 3.59, 3.12 ดังตารางที่ 2 ⁽¹⁰⁾

จากการศึกษาพบว่า การเกิดโคลนถล่มมีปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ คือ ปริมาณน้ำฝนรายวัน ความลาดชันของพื้นที่ ข้อมูลทางธรณีวิทยา (ลักษณะและชนิดของหิน) พืชปกคลุมดิน (การใช้ประโยชน์ที่ดิน) และความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางในประเทศไทย ส่วนใหญ่โคลนถล่มมาจากฝนตกหนักมากบริเวณภูเขา ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารตอนบนและมักเกิดพร้อมกับน้ำป่าไหลหลาก ⁽¹¹⁾ ในพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มมีโอกาสเกิดขึ้นได้ทางภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนตัวเข้ามา ก่อให้เกิดฝนตกหนักช่วงเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม ในขณะที่ภาคใต้จะเกิดในช่วงฤดูมรสุม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม ระดับความรุนแรงของดินถล่มขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ ปริมาณน้ำฝนที่ตกบริเวณภูเขา ความลาดชันของภูเขา ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และลักษณะทางธรณีวิทยาของพื้นที่บริเวณนั้น ⁽¹²⁾ เมื่อเกิดเหตุดินถล่มจะยากต่อการเตือนภัยหรือหลบหนีทัน เนื่องจากเกิดอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันยังไม่มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการเตือนภัยทางตรง จึงเตือนภัยโดยใช้ปริมาณ

น้ำฝนเป็นเกณฑ์ คือ มากกว่า 100 มม./วัน ต่อเนื่องเกิน 24 ชม. สำหรับหมู่บ้านเสี่ยงภัยจากดินและโคลนถล่มควรตั้งอยู่ห่างจากพื้นที่เสี่ยง ประมาณ 2 - 5 กม. และอย่าอยู่ใกล้ลำน้ำ เนื่องจากน้ำจะเป็นตัวพาหิน ดิน และต้นไม้ ⁽¹⁰⁾

ผลกระทบจากภัยพิบัติดินและโคลนถล่มสร้างความเสียหายแก่ประชาชน ทรัพยากรธรรมชาติ และเศรษฐกิจของประเทศ ความรุนแรงที่เกิดขึ้น ควรมีการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ซึ่งในอดีตแนวทางการบริหารจัดการด้านภัยพิบัติ มุ่งเน้นในการปฏิบัติการเชิงรับให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือรักษาชีวิต การบรรเทาทุกข์ และเผชิญกับสถานการณ์ในภาวะวิกฤตเมื่อภัยได้เกิดขึ้นแล้ว รวมทั้งการฟื้นฟูหลังเกิดภัย แต่จากความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่มากขึ้น ทำให้ทั่วโลกยอมรับร่วมกันว่า ผลกระทบจากภัยพิบัตินั้นสามารถบริหารจัดการได้โดยไม่ต้องรอให้เกิดเหตุการณ์ขึ้นก่อน และได้เริ่มให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ มุ่งเน้นในเรื่องความเสี่ยงและการจัดการกับปัจจัยเสี่ยงจากภัยพิบัติอย่างเป็นระบบ กับกิจกรรมตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังจากเกิดภัยอย่างครบวงจร ได้แก่ การประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติ การป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม ก่อนเกิดภัย การเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉิน เมื่อเกิดภัย และการฟื้นฟูภายหลังเกิดภัย ⁽¹³⁾

ในปี พ.ศ. 2547 องค์การสหประชาชาติได้จัดการประชุมว่าด้วยการลดภัยพิบัติ (World Conference on Disaster Reduction: WCDR) ประเทศญี่ปุ่น ในรอบหนึ่งทศวรรษ (ปี พ.ศ. 2548 - 2558) ⁽¹³⁾ เกิดแผนปฏิบัติการเฮียวโกะ (Hyogo Framework of Action 2005 - 2015, HFA) ซึ่งให้ความสำคัญเรื่องบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยยกให้เป็นเป้าหมายสำคัญในการดำเนินงาน

ด้านภัยพิบัติเชิงรุก มีการวางยุทธศาสตร์ ตามลำดับ ความสำคัญของการปฏิบัติการ 5 ข้อ เพื่อสนับสนุนการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติอย่างเป็นระบบ ได้แก่

1) จัดให้การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเป็นประเด็นที่มีความสำคัญระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยมีพื้นฐานนโยบายที่เข้มแข็งรองรับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

2) รู้จักประเมินและติดตามความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พร้อมปรับปรุงระบบการเตือนภัยล่วงหน้า

3) ใช้ ความรู้ นวัตกรรม และการศึกษา เพื่อสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยและความสามารถในการรับรู้ ปรับตัวและฟื้นคืนกลับ

4) ลดปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง และ

5) สร้างความเข้มแข็งในการเตรียมความพร้อมด้านภัยพิบัติเพื่อการเผชิญเหตุอย่างมีประสิทธิภาพในทุกระดับ

ปัจจุบันรัฐบาลของประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ 168 ประเทศ⁽¹³⁾ ได้รับรองกรอบสากลในการบูรณาการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในการพัฒนาโดยกำหนดแนวทางปฏิบัติที่สำคัญเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ สามารถสร้างกลไกเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติอย่างเป็นระบบ มีระยะเวลาดำเนินการ 10 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2548 - 2558 มีจุดมุ่งหมายเพื่อลดความสูญเสียจากภัยพิบัติให้มากที่สุดภายในปี พ.ศ. 2558 โดยตั้งเป้าหมายไว้ 3 ประการ ได้แก่

1. บูรณาการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติให้อยู่ในนโยบาย และแผนพัฒนาที่ยั่งยืน

2. การพัฒนาและเสริมสร้างองค์กร กลไก และศักยภาพในการรับรู้ ปรับตัวและฟื้นคืนกลับจากเหตุการณ์ภัยพิบัติ

3. การผสมผสานแนวทางการลดความเสี่ยงอย่างเป็นระบบในการปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินภายใต้โครงการการเตรียมความพร้อมการเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉิน และการฟื้นฟู

การจัดการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติอย่างเป็นระบบมีความสำคัญยิ่ง สำหรับประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (ปี พ.ศ. 2555 - 2559) เป็นแผนแม่บทกำหนดแนวทางการพัฒนาในภาพรวม นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2558 เป็นกรอบดำเนินการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยจัดทำแผนบูรณาการสร้างระบบเฝ้าระวังแจ้งเตือนภัยกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนที่เสี่ยงภัยโคลนถล่มระดับชุมชนที่ครอบคลุมบริเวณพื้นที่ลาดชันเชิงเขา ซึ่งมีโอกาสเกิดโคลนถล่มลงมาตามแนวร่องน้ำจนถึงพื้นที่ตั้งชุมชน ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาป้องกันภัยพิบัติโคลนถล่มที่ยั่งยืน⁽¹³⁾

มีการศึกษาผลกระทบที่ผ่านมาในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2553 - 2557 เพื่อนำไปกำหนดมาตรการบริหารจัดการภัยดินโคลนถล่มในหน่วยงานหลัก ได้แก่ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมทรัพยากรธรณี กรมพัฒนาที่ดิน กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จังหวัด อำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และกรุงเทพมหานคร สำหรับภาคสาธารณสุขมีบทบาทหลักในการควบคุมและเฝ้าระวังโรคระบาดและการรักษาพยาบาล การให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขซึ่งมีความสำคัญยิ่งสำหรับการเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้กระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำนโยบายด้านสาธารณสุขในการรับมือกับภัยพิบัติที่มีความสอดคล้องกับแนวทางสากลที่กล่าวมาข้างต้น และได้จัดทำแผนเตรียมพร้อมด้านการแพทย์และสาธารณสุขเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับสถานพยาบาลและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนทั้งในภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม⁽¹³⁾

ดินโคลนถล่ม นับเป็นภัยพิบัติที่สร้างความสูญเสียแก่ชีวิตจำนวนมาก และความเสียหายแก่อาคารบ้านเรือนและทรัพย์สินของประชาชนอย่างมหาศาล คาดว่าในอนาคตประเทศไทยจะมีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดดินโคลนถล่ม ดังนั้นการลดความเสี่ยง และให้มีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินของผู้ประสบเหตุ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนเตรียมความพร้อมในการรับมือมาตรการรองรับอย่างเป็นระบบ และสร้างกระบวนการป้องกันภัยให้เกิดขึ้นจริง พัฒนาเครือข่ายของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชนและสังคมให้ทั่วถึงและสามารถปฏิบัติจริงอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะสามารถลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

แนะนำการอ้างอิงสำหรับบทความนี้

วันทนีย์ วัฒนาสุรกิตต์. การทบทวนสถานการณ์ภัยพิบัติ “ดินถล่ม - โคลนถล่ม” ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2531 - 2557. รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ 2558; 46: 609-13.

Suggested Citation for this Article

Wantanee Watanasurakit. Situation review: Landslide or Mud Flow in Thailand, 1988 - 2014. Weekly Epidemiological Surveillance Report 2015; 46: 609-13.